

Prekogranični razvod i uzdržavanje (uvodnu razinu)

PROJEKT: BOLJA PRIMJENA UREDBI EU-A U PODRUČJU OBITELJSKOG I NASLJEDNOG PRAVA

Ova radionica organizirana je uz financijsku potporu Programa pravosuđe 2014-2020 Europske unije.

Ova publikacija je pripremljena uz financijsku potporu Programa građansko pravo 2014-2020 Europske. nije. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Prvosudne akademije i ni na koji način ne odražava stajalište Europske komisije.

Prekogranični razvod i uzdržavanje

Predmet I: Nadležnost i mjerodavno pravo

Brigitte (nizozemska državljanica) i Karel (slovenski državljanin) upoznali su se 2005. godine u Hagu u Nizozemskoj. Vjenčali su se 2009. godine, nakon čega su preselili u Francusku u Marseilles, gdje je 2013. godine rođena njihova kći Anna (nizozemsko-slovenska državljanica). Brigitte i Karel odlučili su se raziti krajem 2016. godine. Brigitte se s Annom vratila u Nizozemsku, dok je Karel ostao u Marseillesu, gdje ima dobro plaćen posao. Brigitte nema nikakvih primanja te od Karela želi ishoditi uzdržavanje za sebe i Annu. Kako smatra da se njihov brak ne može spasiti, Brigitte želi podnijeti i tužbu za razvod braka. Zanima je bi li svoj postupak trebala pokrenuti pred sudom u Francuskoj ili u Nizozemskoj.

Pitanja

1. Prema kojim pravilima će se u odnosnim državama članicama EU-a odrediti sud nadležan za razvod?

2. Prema kojim pravilima će se u odnosnim državama članicama EU-a odrediti sud nadležan za pitanja uzdržavanja?

3. Bi li odgovori na 1. i 2. pitanje u našem predmetu bili drukčiji:

a) kada bi Brigitte bila državljanica Meksika, a Karel državljanin Rusije?

b) kada bi Karel imao uobičajeno boravište u SAD-u u trenutku kada je Brigitte naumila pokrenuti svoj postupak u Nizozemskoj? ili

c) kada bi "Karel" zapravo bio "Karla", a par bi činio istospolnu zajednicu koja je posvojila dijete?

4. Vratimo li se na prvobitne činjenice našeg Predmeta I, gdje bi Brigitte mogla podnijeti:

a) tužbu za razvod;

b) tužbu za uzdržavanje bračnog druga/bivšeg bračnog druga;

c) tužbu za uzdržavanje djeteta?

Pri davanju odgovora na 4. pitanje i sva iduća pitanja vezana uz Predmet I, molimo Vas da počete od pretpostavke da Brigitte i Anna u Nizozemskoj borave već 7 mjeseci te da tamo imaju uobičajeno boravište u trenutku kada Brigitte pokreće svoj postupak pred sudom.

5. Bi li Karel u našem predmetu mogao podnijeti tužbu za razvod u Sloveniji, tj. bi li sudovi u Sloveniji bili nadležni kada bi tužitelj bio Karel?

6. Pretpostavimo da je Karel slovenskom sudu podnio tužbu za razvod braka dana 1. ožujka 2017. godine, a Brigitte ju je nizozemskom sudu podnijela dana 2. ožujka 2017. godine. Karel je nizozemskom sudu dostavio obavijest da slovenski sud već rješava razvod. Bi li nizozemski sud svejednako mogao donijeti rješenje o razvodu?

7. Prema kojim bi se pravilima u našem predmetu odredilo pravo mjerodavno za pitanja razvoda? Za potrebe ovog pitanja, pretpostavit ćemo da je

- a) Brigitte pokrenula postupak pred nizozemskim sudom;
- b) Brigitte pokrenula postupak pred francuskim sudom.

8. Prema kojim pravilima će se odrediti pravo mjerodavno za pitanja uzdržavanja bračnog druga / bivšeg bračnog druga odnosno djeteta?

Za potrebe ovog pitanja, pretpostavit ćemo da je

- a) Brigitte svoj postupak pokrenula pred nizozemskim sudom;
- b) Brigitte svoj postupak pokrenula pred francuskim sudom.

9. Koje bi u našem predmetu bilo pravo mjerodavno za razvod kada bi se o razvodu odlučivalo na francuskom sudu?

10. Koje bi bilo pravo mjerodavno za

- a) uzdržavanja bračnog druga / bivšeg bračnog druga;
- b) uzdržavanje djeteta;

kada bi o tužbenim zahtjevima odlučivao francuski sud?

11. Bi li mjerodavno bilo neko drugo pravo kada bi nizozemski sud odlučivao o

- a) uzdržavanju bračnog druga / bivšeg bračnog druga?
- b) uzdržavanju djeteta?

12. Zamislimo da su krajem 2016. godine, kada su oboje još imali uobičajeno boravište u Francuskoj, Brigitte i Karel sjeli za stol kako bi sastavili sporazum o izboru suda i mjerodavnog prava ne bi li smanjili mogućnost nastanka budućih sporova. Bi li se s obvezujućom snagom mogli sporazumjeti o sljedećim stvarima? Koje bi sudove i prava mogli izabrati? Molimo Vas da vodite računa o mjerodavnim odredbama.

- a) Izbor suda nadležnog za razvod
- b) Izbor prava mjerodavnog za razvod
- c) Izbor suda nadležnog za uzdržavanje bračnog druga / bivšeg bračnog druga
- d) Izbor prava mjerodavnog za uzdržavanje bračnog druga / bivšeg bračnog druga
- e) Izbor suda nadležnog za uzdržavanje djeteta
- f) Izbor prava mjerodavnog za uzdržavanje djeteta.

Predmet II: (Izvršenje odluka)

Laura (španjolska državljanica) i Andres (španjolski državljanin) razvode se nakon 13 godina braka u Londonu, gdje od 2007. godine imaju uobičajeno prebivalište. Svojim rješenjem o razvodu od 3. lipnja 2016. godine, sud u Londonu je, između ostalog, naložio Andresu da Lauri, koja je trudna, plaća mjesečno uzdržavanje u iznosu od 1200£. Laura se u lipnju 2016. godine seli natrag u Španjolsku, gdje 1. prosinca 2016. godine rađa njihovu zajedničku kći Christinu. Kako Andres ne samo da odbija plaćati uzdržavanje određeno rješenjem engleskoga suda, već Lauri odbija dati i bilo kakvu novčanu potporu za Christinu, Laura je u međuvremenu od španjolskog suda dobila rješenje (doneseno 2. travnja 2017. godine) kojim se Andresu nalaže plaćanje

mjesečnog uzdržavanja djeteta u iznosu 330 EUR. Andres danas živi u Belgiji, gdje u Bruxellesu ima dobro plaćen posao, a u vlasništvu ima i nekretnine u Danskoj.

1. Hoće li Laura u Belgiji i Danskoj uspjeti ishoditi izvršenje rješenja kako engleskog, tako i španjolskog suda u skladu s Uredbom EU-a o uzdržavanju? Ako hoće, koje bi se odredbe primjenjivale?
2. Pretpostavimo da je sud u Londonu svojim rješenjem o razvodu Andresu naložio da Lauri isplati jednokratni iznos od 140.000£ umjesto plaćanja mjesečnog uzdržavanja. Bi li to rješenje u Belgiji i Danskoj bilo izvršivo prema Uredbi EU-a o uzdržavanju?
3. Bi li Laura prema Uredbi EU-a o uzdržavanju dobila pomoć Središnjeg tijela u svojim nastojanjima da se u Belgiji ili Danskoj izvrši rješenje španjolskoga suda o uzdržavanju djeteta?

METODOLOŠKI SAVJETI

Ciljevi izobrazbe:

- Upoznavanje s materijalnim, zemljopisnim i vremenskim opsegom primjene Uredbe Bruxelles IIa, Uredbe Rim III, Uredbe EU-a o uzdržavanju i Haškog protokola o mjerodavnom pravu iz 2007. godine;
- Osposobljavanje polaznika za sigurnu primjenu ovih instrumenata;
- Podizanje osviještenosti o razlozima za donošenje ovih instrumenata, uz isticanje njihovih posebnosti, novih značajki i poboljšanja koja donose;
- Pojašnjavanje međuodnosa ovih instrumenata;
- Upoznavanje polaznika s nekim od ključnih odluka iz mjerodavne sudske prakse EU-a.

Pitanja od posebnog značaja u vezi s navedenim instrumentima:

Uredba Bruxelles IIa

- u bračnim sporovima, Uredba nudi više mogućih osnova za određivanje nadležnosti; problem: juriš na sud
- nema mogućnosti izbora suda
- nije riješeno pitanje primjenjivosti na istospolni brak
- prijedlog za preinaku Uredbe: nisu predviđene nikakve promjene pravila o bračnim sporovima

Uredba Rim III

- bolja suradnja
- nije riješeno pitanje primjenjivosti na razvod istospolnog braka
- postoji mogućnost izbora prava mjerodavnog za razvod

Uredba EU-a o uzdržavanju

- sastavljena radi uspostave "povezanosti" s Haškom konvencijom o uzdržavanju iz 2007.; vidi, između ostaloga, 8. i 17. uvodnu izjavu Uredbe
- oba instrumenta pojednostavljuju i bitno ubrzavaju prekograničnu naplatu tražbina za uzdržavanje te predviđaju besplatnu međunarodnu naplatu tražbina za uzdržavanje djece posredstvom središnjih tijela
- važna novina koju donosi Uredba EU-a o uzdržavanju: ukidanje egzekviture
- posebnost: dvije vrste postupka za izvršenje odluka – (1) Poglavlje IV., Odjeljak 1., ukidanje egzekviture za odluke donesene u državama članicama EU-a koje obvezuje Haški protokol iz 2007.; (2) Poglavlje IV., Odjeljak 2., ubrzani postupak izvršenja, ali egzekvatura se i dalje zahtijeva za odluke donesene u državama članicama koja NE obvezuje Haški protokol iz 2007.
- posebnost pravila o sudskoj nadležnosti: Uredba sadrži sveobuhvatan skup pravila o sudskoj nadležnosti, valja izbjegavati pozivanje na domaće pravo; vidi 15. uvodnu izjavu Uredbe
- postoji mogućnost izbora suda (osim u slučaju uzdržavanja djeteta)
- u članku 3., Uredba nudi više mogućih osnova za određivanje sudske nadležnosti; ne određuje se samo međunarodna, već i mjesna nadležnost

Haški protokol

- osobitost: sukladno članku 15. Uredbe EU-a o uzdržavanju, ovaj međunarodni instrument postaje sastavni dio izravno primjenjivog prava EU-a
- novina u odnosu na starije haške instrumente mjerodavnog prava na području uzdržavanja: postoji mogućnost izbora prava

Za potrebe nacionalnih programa izobrazbe, polaznike bi bilo korisno uputiti na mjerodavnu literaturu dostupnu na njihovom materinjem jeziku, kao i na mjerodavnu domaću sudsku praksu.

ODGOVORI

Metodologija

Sljedeći koraci mogu pomoći u pronalaženju odgovarajućih odredaba koje treba primijeniti u svakom predmetu s prekograničnim elementom:

1. korak: Odrediti predmetno područje prava.
2. korak: Razmotriti o kojem se aspektu međunarodnog privatnog prava radi.
3. korak: Pronaći mjerodavne izvore prava EU-a i međunarodnog prava.
4. korak: Provjeriti materijalni, zemljopisni i vremenski opseg primjene mjerodavnih instrumenata EU-a i međunarodnih instrumenata, a kada je mjerodavno više instrumenata, provjeriti njihov međuodnos.
5. korak: Pronaći odgovarajuće odredbe.

Molimo Vas imate na umu da će, kada u nekom prekograničnom predmetu nije mjerodavan nikakav instrument EU-a niti međunarodni višestrani ili dvostrani instrument, u obzir trebati uzeti autonomna pravila odnosne države na području međunarodnog privatnog prava.

1. pitanje: Prema kojim pravilima će se u odnosnim državama članicama EU-a odrediti sud nadležan za razvod?

Sudska nadležnost u brakorazvodnim stvarima

U našem predmetu, **UREDBA VIJEĆA (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenog 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojem se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000** (u daljnjem tekstu, “**Uredba Bruxelles IIa**”) predstavlja instrument mjerodavan za određivanje sudske nadležnosti u brakorazvodnim stvarima. Ovdje zapreku ne stvaraju ni materijalni ni zemljopisni niti vremenski opseg primjene, a kako je vidljivo iz prikaza u nastavku.

Uredba Bruxelles IIa

Materijalni opseg primjene. Uredba se primjenjuje “u građanskim stvarima koje se odnose na [...] razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka” (čl. 1. st. 1. t. (a)). Uredba se primjenjuje i u “građanskim stvarima koje se odnose na [...] dodjelu, izvršavanje, prijenos, ograničenje ili oduzimanje roditeljske odgovornosti” (čl. 1. st. 1. t. (b)). Ovo potonje, međutim, nije bitno u našem predmetu. Materijalni opseg primjene u bračnim sporovima dodatno se pojašnjava u 8. uvodnoj izjavi Uredbe, gdje stoji sljedeće: “Kad je riječ o sudskim odlukama o razvodu braka, zakonskoj rastavi ili poništaju braka, ova bi se Uredba trebala primjenjivati samo na raskid bračne veze i ne bi se trebala baviti pitanjima kao što su razlozi razvoda, posljedice braka na imovinska pitanja ili bilo koje druge pomoćne mjere.”

Zemljopisni opseg primjene. Uredba Bruxelles IIa primjenjuje se u svim državama članicama Europske unije, uz iznimku Danske (vidi 31. uvodnu izjavu).

Savjet: Kod određivanja primjenjivosti instrumenta na Dansku i Ujedinjenu Kraljevinu, bolje je ne pozivati se na sam tekst neke uredbe. Naime, zna se dogoditi da tekst uredbe EU-a ne bude

donesen uz sudjelovanje Danske ili Ujedinjene Kraljevine, ali se onda u nekoj kasnijoj fazi primjena te uredbe proširi.

Kad je posrijedi Uredba Bruxelles IIa, stanje stvari se do danas (veljača 2017.) nije mijenjalo: Danska još uvijek ne sudjeluje u njejoj primjeni. Za najnovije informacije, vidi mrežne stranice EUR-lexa.

Vremenski opseg primjene. Uredba Bruxelles IIa primjenjuje se od 1. ožujka 2005. (vidi članak 72.). U prijelaznim odredbama stoji da se “*Uredba [...] primjenjuje samo na pokrenute sudske postupke, na pismena koja su službeno sastavljena ili upisana u registar kao autentične isprave te na sporazume zaključene između stranaka nakon datuma početka njezine primjene...*” (vidi čl. 64 st. 1.) Članak 64. st. 2. do 4. bavi se primjenjivošću Uredbe na sudske odluke donesene prije datuma početka njene primjene te sudske odluke donesene nakon tog datuma u postupcima koji su pokrenuti prije istog.

 Za dodatnu literaturu o Uredbi Bruxelles IIa, vidi, između ostalog, “*Praktični priručnik za primjenu Uredbe Bruxelles II.a*”, koji je Europska komisija objavile 2014. godine.

 DOBRO je ZNATI

Preinaka Uredbe Bruxelles IIa

Trenutno se vodi rasprava o izmjenama Uredbe Bruxelles IIa na temelju ocjene njenog djelovanja, koju je obavila Europska komisija. Prema sadašnjem prijedlogu preinake odredaba o sudskoj nadležnosti u bračnim sporovima, zadržava se postojeće stanje stvari.

Za dodatne pojedinosti, vidi Prijedlog *UREDBE VIJEĆA o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o međunarodnim otmicama djece (preinaka) (COM(2016) 411 završnaverzija)* i Obrazloženje.

2. pitanje: Prema kojim pravilima će se u odnosnim državama članicama EU-a odrediti sud nadležan za pitanja uzdržavanja?

Odgovor:

Nadležnost u stvarima koja se odnose na obvezu uzdržavanja

U našem predmetu, *Uredba Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja* (u daljnjem tekstu, “*Uredba EU-a o uzdržavanju*”) predstavlja instrument mjerodavan za određivanje nadležnosti u stvarima vezanim kako za uzdržavanje djeteta, tako i uzdržavanje bračnog druga / bivšeg bračnog druga. Ovdje zapreku ne stvaraju ni materijalni ni zemljopisni niti vremenski opseg primjene, a kako je vidljivo iz prikaza u nastavku.

Uredba EU-a o uzdržavanju

Materijalni opseg primjene. Uredba se primjenjuje “*na obveze uzdržavanja koje proizlaze iz obiteljskog odnosa, roditeljstva, braka ili tazbine*” (vidi čl. 1. st. 1.). Materijalni opseg primjene dodatno je pojašnjen u uvodnim izjavama Uredbe. U uvodnoj izjavi 11. ističe se nakana zakonodavca da obuhvati “*sve*” obveze uzdržavanja koje proizlaze iz obiteljskog odnosa, roditeljstva, braka ili tazbinskog srodstva “*kako bi se zajamčilo jednako postupanje prema svim uzdržavanim osobama*”, kao i to da bi se “*za potrebe ove Uredbe izraz ‘obveza uzdržavanja’*

trebao [...] tumačiti kao autonoman pojam". U uvodnim izjavama 15. i 16. naglašava se opća primjenjivost pravila koja se Uredbom postavljaju u pogledu sudske nadležnosti.

Zemljopisni opseg primjene. Uredba EU-a o uzdržavanju primjenjuje se na sve države članice Europske unije, uključujući Ujedinjenu Kraljevinu i Dansku. Međutim, na Dansku se Uredba primjenjuje tek djelomice.

(Molimo Vas da imate na umu kako tekst Uredbe u tom smislu dovodi u zabludu. Naime, u uvodnim izjavama 47. i 48. izrijekom stoji da Ujedinjena Kraljevina i Danska ne sudjeluju u donošenju Uredbe.)

Mada nije sudjelovala u njenom donošenju, što se ogleda u uvodnoj izjavi 47., **Ujedinjena Kraljevina** prihvatila je Uredbu nakon njezinog donošenja, a njezina primjena proširena je na Ujedinjenu Kraljevinu temeljem odluke Komisije (Odluka Komisije 2009/451/EC od 8. lipnja 2009., SL L 149, 12.06.2009., str. 73).

Danska je dopisom od 14. siječnja 2009. godine obavijestila Komisiju o svojoj odluci da sadržaj Uredbe o uzdržavanju provede u onoj mjeri u kojoj se tom Uredbom mijenja i dopunjuje Uredba Bruxelles I (vidi SL L 149, 12.06.2009. str. 80), a na temelju usporednog sporazuma sklopljenog s Europskom zajednicom dana 19. listopada 2005. godine, prema kojemu je Danka dužna obavijestiti Europsku komisiju o svojoj odluci o tome hoće li provesti sadržaj izmjena i dopuna Uredbe Bruxelles I ili ne. To znači kako će se sadržaj "*Uredbe o uzdržavanju primjenjivati na odnose između Europske zajednice i Danske, uz iznimku odredaba iz poglavlja III. i VII.*". Isto tako, "*odredbe članka 2. i poglavlja IX. Uredbe o uzdržavanju primjenjive su samo u onoj mjeri u kojoj se odnose na nadležnost, priznavanje, izvršivost i izvršenja sudskih odluka te pristup pravosuđu*" (vidi obavijest Danske).

Vremenski opseg primjene. Uredba EU-a o uzdržavanju primjenjuje se u svim državama članicama EU-a od 18. lipnja 2011. godine. Prijelazne odredbe Uredbe o uzdržavanju sadržane su u članku 75. Uredbe, izmijenjenom i dopunjenom Ispravkom objavljenim u SL L 131, 18.05.2011., str. 26, te Ispravkom objavljenim u SL L 8, 12.1.2013., str. 19. Ovisno o odredbama članka 75. st. 2., Uredba se primjenjuje na postupke započete, sudske nagodbe potvrđene ili sklopljene te autentične isprave izdane nakon datuma početka njezine primjene (tj. 18. lipnja 2011.).

3. pitanje: . Bi li odgovori na 1. i 2. pitanje u našem predmetu bili drukčiji:

a) kada bi Brigitte bila državljanka Meksika, a Karel državljanin Rusije?

b) kada bi Karel imao uobičajeno boravište u SAD-u u trenutku kada je Brigitte naumila pokrenuti svoj postupak u Nizozemskoj? ili

c) kada bi "Karel" zapravo bio "Karla", a par bi činio istospolnu zajednicu koja je posvojila dijete?

Odgovori:

Odgovor na **3. pitanje** pod **a)** je: Ne, pravila iz Uredbe Bruxelles Ii i Uredbe EU-a o uzdržavanju bi i dalje bila pravila koja bi se primjenjivala na određivanje nadležnosti francuskog ili nizozemskog suda u brakorazvodnim stvarima odnosno stvarima vezanim uz uzdržavanje. Ni Uredba Bruxelles Ii niti Uredba EU-a o uzdržavanju ne propisuju da stranke moraju imati državljanstvo neke države članice EU-a. Za nakane zakonodavca u vezi s pravilima o nadležnosti u brakorazvodnim parnicama prema Uredbi Bruxelles Ii, vidi, između ostalog, uvodne izjave 4., 8. i 12. iz Uredbe EU-a br. 1347/2000 koja joj je prethodila i čije se odredbe o nadležnosti u

bračnim sporovima u osnovi ponavljaju u Uredbi Bruxelles IIa. Za Uredbu EU-a o uzdržavanju, vidi poglavito uvodnu izjavu 14. *et seq.*

Isto vrijedi i za **3. pitanje pod b)**. To što jedna stranka / tuženik ima uobičajeno boravište u zemlji izvan EU-a općenito ne isključuje primjenu pravila o nadležnosti sukladno Uredbi. Za Uredbu EU-a o uzdržavanju, vidi također uvodnu izjavu 15., gdje stoji sljedeće: “*Kako bi se zaštitili interesi uzdržavanih osoba i promicala odgovarajuća sudska zaštita u Europskoj uniji, trebalo bi prilagoditi propise o nadležnosti koji proizlaze iz Uredbe (EZ) br. 44/2001. Činjenica da je uobičajeno boravište tuženika u trećoj državi ne bi više trebala biti razlogom neprimjenjivanja pravila Zajednice o nadležnosti i više ne bi trebalo biti upućivanja na nacionalno pravo. ...*”.

Odgovor na **3. pitanje pod c)** nešto je teži. Primjenjuje li se Uredba Bruxelles IIa na istospolne brakove ili ne pitanje je o kojem se vodi živa rasprava i na koje još uvijek nema odgovora.

Uredba Bruxelles IIa primjenjuje se “*u stvarima koje se odnose na [...] razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka*” (čl. 1. st. 1. t. (a)), ali ne sadrži i definiciju “braka”. Istospolni brakovi priznati su tek u nekoliko država članica EU-a (premda je takvih sve više), dok druge istospolnim partnerima dopuštaju samo registrirano partnerstvo, a neke im jednostavno uskraćuju mogućnost bilo kakvog formaliziranja njihovog odnosa. Stoga je razvidno kako unutar EU-a nema jedinstvenog pristupa pitanju treba li istospolnim partnerima omogućiti sklapanje braka i može li pojam “brak”, shodno tome, obuhvaćati i istospolni brak.

 Za dodatnu literaturu o pravnom položaju istospolnih parova u Europi, vidi: Boele-Woelki/Fuchs, *Same-Sex Relationships and Beyond, Gender Matters in the EU*, 3. izdanje, Cambridge 2017.

Kada je riječ o pojmu braka prema Uredbi Bruxelles IIa, valja naglasiti potrebu za autonomnim tumačenjem. Drugim riječima, primjenjivost Uredbe na istospolni brak ne može ovisiti o poimanju izraza “brak” prema domaćem pravu. Unatoč tome, različiti pristupi istospolnom braku unutar EU-a igraju ulogu u argumentima koje razmjenjuju oni koji zagovaraju primjenu Bruxellesa IIa na istospolni brak i oni koji joj se protive.

Oni koji se protive primjenjivosti Uredbe Bruxelles IIa na istospolni brak pozivaju se, između ostalog, na činjenicu da je u vrijeme sastavljanja Uredbe tek jedna država članica EU-a (Nizozemska) dopuštala sklapanje istospolnog braka te da je stoga jasno kako nakana nije bila da se Bruxellesom IIa obuhvati i istospolni brak. Drugi tvrde da, čak i ako je Bruxelles IIa nastao u vrijeme kada sklapanje istospolnog braka još nije bio naširoko dopušteno, to danas više ne može biti argument protiv njegove primjene na istospolni brak. Uredba ne sadrži nikakvu definiciju “braka”, tako da izriekom ne isključuje ni istospolni brak. Nadalje, pravni propisi EU-a danas se moraju primjenjivati na način koji je u suglasju s pravima ugrađenim u Povelju EU-a o temeljnim pravima, a tamo se izriekom zabranjuje svaka diskriminacija na temelju spola ili spolnog opredjeljenja (čl. 21. st. 1. Povelje). Kako smo rekli, to pitanje još nije riješeno, Sud EU-a (SEU) još nije imao priliku odlučivati o toj stvari, tako da bi za sada po Europi mogli nailaziti na različita tumačenja izraza “brak” iz Uredbe Bruxelles IIa.

Što se tiče primjenjivosti Uredbe EU-a o uzdržavanju na sporove koji u vezi s uzdržavanjem nastanu između istospolnih bračnih drugova, postavljaju se slična pitanja. Međutim, Uredba EU-a o uzdržavanju ima vrlo širok materijalni djelokrug jer se primjenjuje na **SVE** “obveze uzdržavanja koje proizlaze iz obiteljskog odnosa, roditeljstva, braka ili tazbine” (vidi čl. 1. st. 1. i uvodnu izjavu 11.). Čak i ako se istospolni brak ne bi smatrao brakom u smislu Uredbe EU-a o uzdržavanju,

obveza uzdržavanja između životnih partnera mogla bi se podvesti pod druge oblike “obiteljskog uzdržavanja”. Postoji li stvarna obveza uzdržavanja u svakom je slučaju pitanje na koje odgovor daje mjerodavno pravo.

Naposljetku, kada je riječ o uzdržavanju djeteta Anne, Uredbe EU-a o uzdržavanju primjenjuje se bez ikakvog ograničenja, neovisno o bračnom stanju roditelja.

4. pitanje:

4. Vratimo li se na prvobitne činjenice našeg Predmeta I, gdje bi Brigitte mogla podnijeti:

- a) tužbu za razvod;
- b) tužbu za uzdržavanje bračnog druga/bivšeg bračnog druga;
- c) tužbu za uzdržavanje djeteta?

Pri davanju odgovora na 4. pitanje i sva iduća pitanja vezana uz Predmet I, molimo Vas da podete od pretpostavke da Brigitte i Anna u Nizozemskoj borave već 7 mjeseci te da tamo imaju uobičajeno boravište u trenutku kada Brigitte pokreće svoj postupak pred sudom.

Odgovori:**a) Sud nadležan za razvod:**

Brigitte bi tužbu za razvod mogla podnijeti bilo u Francuskoj ili u Nizozemskoj.

Sudovi u Francuskoj bili bi nadležni sukladno 2. i 3. alineji članka 3. st. 1. t. a) Uredbe Bruxelles IIa. Bračni drugovi su zadnje uobičajeno boravište imali u Francuskoj, a jedan od njih ga tamo ima i dalje. Uobičajeno boravište u Francuskoj ima tuženik.

Sudovi u Nizozemskoj biti bi nadležni sukladno 6. alineji članka 3. st. 1. t. a) Uredbe Bruxelles IIa. Brigitte ima uobičajeno boravište u Nizozemskoj jer je tamo boravila dulje od 6 mjeseci neposredno prije pokretanja postupka, a i nizozemska je državljanica.

Brigitte ima pravo birati između dviju mogućih osnova za nadležnost.

Važna sudska praksa po pitanju supsidijarne nadležnosti – članak 7. Uredbe Bruxelles IIa:**SEU (ES) – Presuda od 29.11.2007. - Kerstin Sundelind Lopez protiv Miguela Enriquea Lopeza Lizaza (C-68/07)**

Prije nego što su se razili, gđa Sundelind Lopez (švedska državljanica) i g. Lopez Lizazo (kubanski državljanin) imali su zajedničko uobičajeno boravište u Francuskoj. Nakon toga je g. Lopez Lizazo otišao živjeti na Kubu. Gđa Sundelind Lopez je tužbu za razvod podnijela u Švedskoj. Bilo je nesporno da su francuski sudovi bili nadležni u skladu s člankom 3. st. 1. t. a) Uredbe Bruxelles IIa.

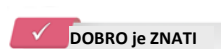
SEU (ES) je upitan mogu li se sudovi neke države članice proglasiti nadležnim na temelju domaćeg prava “[k]ada tuženik u brakorazvodnoj parnici nema boravište u državi članici niti je državljanin države članice, iako sud u nekoj drugoj državi članici može biti nadležan primjenom jednog od pravila o nadležnosti iz članka 3 [Uredbe]”.

Sud je presudio da “članke 6. i 7. [Uredbe Bruxelles IIa][...] treba tumačiti na način da znače da se, kada tuženik u brakorazvodnom postupku nema uobičajeno boravište u državi članici niti je državljanin države članice, sudovi neke države članice ne mogu proglasiti nadležnim za razmatranje tužbe na temelju svog domaćeg prava ako su sudovi neke druge države članice nadležni prema članku 3. te Uredbe.”

b) Sud nadležan za pitanja uzdržavanja bračnog druga / bivšeg bračnog druga

Brigitte bi tužbu za uzdržavanje bračnog druga / bivšeg bračnog druga mogla podnijeti sudu u mjestu svog uobičajenog boravišta u Nizozemskoj ili sudu u mjestu Karelovog uobičajenog boravišta u Francuskoj.

Francuski sud bio bi nadležan sukladno članku 3. t. a) Uredbe EU-a o uzdržavanju. Tuženik Karel ima uobičajeno boravište u Marseillesu. Nizozemski sud bio bi nadležan sukladno članku 3. t. b) Uredbe EU-a o uzdržavanju. Brigitte, kao uzdržavana osoba, ima uobičajeno boravište u Nizozemskoj. K tome, prema članku 3. t. c) Uredbe EU-a o uzdržavanju, tužbu za uzdržavanje tužitelj može podnijeti i sudu nadležnom za brakorazvodni postupak, pod uvjetom da je tužbeni zahtjev za uzdržavanje povezan s tim postupkom. Kako znamo da su za brakorazvodni postupak u našem predmetu nadležni bilo francuski ili nizozemski sudovi, članak 3. t. c) ne nudi nam neku treću mogućnost po pitanju nadležnosti za tužbu za uzdržavanje.

Za razliku od Uredbe Bruxelles IIa, Uredba EU-a o uzdržavanju predviđa mogućnost izbora suda (vidi članak 4. Uredbe EU-a o uzdržavanju). Kako se nadležnost izabranog suda mora smatrati “isključivom” osim ako se stranke ne dogovore drukčije (vidi čl. 4. st. 1.), u ispitivanje nadležnosti za sporove oko uzdržavanja uvijek je uputno krenuti od razmatranja jesu li se stranke valjano dogovorile o izboru suda. U našem predmetu takvog dogovora ni nema. U slučaju da nema dogovora o izboru nadležnog suda, sljedeća odredba koju valja ispitati je članak 3. Uredbe. Jedino ako nam ni taj članak ne nudi osnovu za određivanje nadležnosti, potrebno je razmotriti i članak 5. te, naposljetku, članke 6. i 7.

Valja napomenuti da članke 5., 6. i 7. Uredbe EU-a o uzdržavanju ne prate istovrijedne odredbe o bračnim sporovima u Uredbi Bruxelles IIa. Prema članku 5. Direktive EU-a o uzdržavanju, “*nadležnost ima sud države članice pred kojim se tuženik upusti u postupak*”, osim ako to nije učinio upravo radi osporavanja nadležnosti. Dopunjena člankom 6. (supsidijarna nadležnost) i člankom 7. (*forum necessitatis*), pravila o nadležnosti iz Uredbe EU-a o uzdržavanju zamišljena su kako bi tvorila sveobuhvatan skup pravila o određivanju nadležnosti, zahvaljujući kojem će posezanje za domaćim pravilima o nadležnosti postati stvar prošlosti (vidi uvodne izjave 15. i 16. Uredbe EU-a o uzdržavanju).

c) Sud nadležan za pitanja uzdržavanja djeteta

Tužba za uzdržavanja mogla bi se podnijeti sudu u mjestu djetetova uobičajenog boravišta u Nizozemskoj ili sudu u mjestu Karelovog uobičajenog prebivališta u Francuskoj. Francuski sud bio bi nadležan u skladu s člankom 3. t. a) Uredbe EU-a o uzdržavanju. Tuženik Karel ima uobičajeno boravište u Marseillesu. Nizozemski sud bio bi nadležan u skladu s člankom 3. t. b) Uredbe EU-a o uzdržavanju. Anna, uzdržavana osoba, ima uobičajeno boravište u Nizozemskoj. Članak 3. t. d) Uredbe EU-a o uzdržavanju ne nudi nam nikakvu treću mogućnost glede nadležnog suda. Za sporove oko roditeljske odgovornosti prema članku 8. Uredbe Bruxelles IIa nadležni bi bili sudovi države članice u kojoj dijete ima uobičajeno boravište, a ovdje je to Nizozemska.

Napomena: U mnogim državama članicama EU-a, suci koji vode brakorazvodne parnice u čisto domaćim predmetima bave se, naravno, i stvarima vezanim uz uzdržavanje i roditeljsku odgovornost. To je u skladu s domaćim postupovnim pravilima. No, važno je naglasiti da se u međunarodnim obiteljskim sporovima nadležnost **mora** temeljiti na mjerodavnim instrumentima EU-a i međunarodnim instrumentima. Uslijed primjene tih propisa, zna se dogoditi da se različiti

sudovi bave stvarima vezanim uz razvod braka, uzdržavanje bračnog druga, uzdržavanje djeteta i / ili roditeljsku odgovornost.

 DOBRO je ZNATI

Važna razlika između pravila o određivanju nadležnosti iz Uredbe EU-a o uzdržavanja i onih iz Uredbe Bruxelles IIa:

Ova potonja predstavljaju klasična pravila o međunarodnoj nadležnosti. Drugim riječima, njima se jednostavno određuje da će nadležni biti sudovi određene države članice, dok se odluka o mjesnoj nadležnosti, tj. o tome koji će domaći sud unutar te državi rješavati predmet, prepušta domaćem procesnom pravu. S druge strane, Uredbom EU-a o uzdržavanju uređuju se i međunarodna i mjesna nadležnost.

Usporedite izričite formulacije: U članku 3. t. a) i b) Uredbe EU-a o uzdržavanju stoji “*SUD MJESTA u kojem ... ima uobičajeno boravište*”, dok u članku 3. Uredbe Bruxelles IIa stoji “*nadležni su SUDOVI država članica a) na čijem području...*”.

Vidi također mjerodavnu sudsku praksu SEU-a u idućem odjeljku.

SEU – Presuda od 18.12.2014. – *Spojeni predmeti Sanders protiv Verhaegena (C-400/13) i Huber protiv Hubera (C-408/13)*. Tumačenjem članka 3. t. b) Uredbe EU-a o uzdržavanju Sud EU-a već se bavio u *Spojenim predmetima Sanders protiv Verhaegena (C-400/13) i Huber protiv Hubera (C-408/13)*. Dva njemačka suda zatražila su prethodnu odluku u vezi s tumačenjem članka 3. t. b) i pitanjem isključuje li ta odredba domaće propise kojima se nadležnost koncentrirala u korist prvostupanjskog suda različitog od suda u mjestu uobičajenog boravišta uzdržavane osobe.

Njemačka je donijela provedbeni propis prema kojemu se prvostupanjska nadležnost za stvari vezane uz obveze prekograničnog uzdržavanja koncentrirala u kosti prvostupanjskog suda nadležnog prema sjedištu žalbenog suda: Drugim riječima, tim provedbenim propisom isključuje se nadležnost prvostupanjskog suda koji bi inače bio nadležan jer se nalazi u mjestu uobičajenog boravišta tuženika / uzdržavane osobe. Cilj te odredbe bio je koncentrirati nadležnost u korist određenog broja sudova specijaliziranih za postupanje u stvarima vezanim uz prekogranično uzdržavanje.

SEU je presudio da “*članak 3. točku (b) [...] treba tumačiti tako da mu je protivan domaći propis poput ovog u glavnom postupku [...], osim ako to pravilo pridonosi ostvarenju cilja dobrog sudovanja i zaštićuje interes uzdržavanih osoba unapređujući učinkovitu naplatu njihovih potraživanja, što su, međutim, dužni provjeriti sudovi koji su uputili zahtjev.*”

 Za dodatnu literaturu, vidi, između ostalog, Mišljenje nezavisnog odvjetnika Jääskinena.

5. pitanje: Bi li Karel u našem predmetu mogao podnijeti tužbu za razvod u Sloveniji, tj. bi li sudovi u Sloveniji bili nadležni kada bi tužitelj bio Karel?

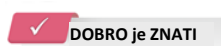
Odgovor:

Ne, u Uredbi Bruxelles IIa nema odredbe prema kojoj bi sudovi u Sloveniji bili nadležni u našem predmetu.

6. pitanje: . Pretpostavimo da je Karel slovenskom sudu podnio tužbu za razvod braka dana 1. ožujka 2017. godine, a Brigitte ju je nizozemskom sudu podnijela dana 2. ožujka 2017. godine. Karel je nizozemskom sudu dostavio obavijest da slovenski sud već rješava razvod. Bi li nizozemski sud svejednako mogao donijeti rješenje o razvodu?

Odgovor:

Kako smo utvrdili u odgovoru na 5. pitanje, slovenski sud prema Uredbi Bruxelles IIa nije nadležan za brakorazvodnu parnicu. Međutim, nizozemski sud ne može jednostavno zanemariti činjenicu da je postupak najprije pokrenut pred slovenskim sudom. U članku 19. st. 1. Uredbe Bruxelles IIa stoji da, “[a]ko je postupak koji se odnosi na razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka između istih stranaka pokrenut pred sudovima različitih država članica, sud pred kojim je postupak započeo kasnije s njim zastaje po službenoj dužnosti dok se ne utvrdi nadležnost suda pred kojim je postupak započeo ranije”. Nizozemski sud stoga mora pričekati da slovenski sud ispita svoju nadležnost. U članku 17. Uredbe Bruxelles IIa stoji da, “[a]ko je pokrenut postupak pred sudom države članice u predmetu za koji taj sud nije nadležan prema odredbama ove Uredbe, nego je za njega nadležan sud druge države članice, taj sud se po službenoj dužnosti proglašava nenadležnim.“ Dakle, slovenski se sud mora proglasiti nenadležnim. Nakon toga, nizozemski sud može nastaviti s postupanjem u brakorazvodnoj parnici.

Litispencija

Uredba EU-a o uzdržavanju sadrži takve iste odredbe za slučajeve u kojima su iste stranke pred dvama različitim sudovima pokrenule postupak u istoj stvari. Vidi članke 10. i 12. Uredbe EU-a o uzdržavanju.

Sudska praksa vezana uz “litispenciju” u kontekstu Uredbe Bruxelles IIa:

SEU – Presuda od 5.10.2015. – A protiv B (C-489/14)

Francuski bračni drugovi, roditelji dvoje djece, s dugogodišnjim uobičajenim boravištem u Ujedinjenoj Kraljevini, razišli su se 2010. godine. Muž je pokrenuo postupak za zakonsku rastavu u Francuskoj, dok je žena podnijela tužbu za razvod braka u Ujedinjenoj Kraljevini.

7. pitanje: Prema kojim bi se pravilima u našem predmetu odredilo pravo mjerodavno za pitanja razvoda?

Za potrebe ovog pitanja, pretpostavit ćemo da je

- a) Brigitte pokrenula postupak pred nizozemskim sudom;
- b) Brigitte pokrenula postupak pred francuskim sudom.

Odgovori:

Pravo mjerodavno za pitanja razvoda braka uređeno je **UREDBOM VIJEĆA (EU) br. 1259/2010 od 20. prosinca 2010. o provedbi pojačane suradnje u području prava primjenjivog na razvod braka i zakonsku rastavu** (u daljnjem tekstu, “Uredba Rim III”). Međutim, ta Uredba ne primjenjuje se u svim državama članicama EU-a. Kako među državama članicama EU-a nije bilo suglasnosti oko donošenja ovog instrumenta, “pojačana suradnja” odabrana je kao najbolje rješenje za uvođenje pravila mjerodavnih za brakorazvodne sporove u Europi. Pojačana suradnja moguća je ako najmanje 9 država članica EU-a pristane na provedbu te mjere. Ostale države članice mogu se uključiti u pojačanu suradnju u nekoj kasnijoj fazi, sukladno članku 331. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Države članice koje su prvobitno sudjelovale u pojačanoj suradnji prema Rimu III obuhvaćale su sljedećih 14 zemalja: **Belgiju, Bugarsku, Njemačku, Španjolsku, Francusku, Italiju, Latviju, Luksemburg, Mađarsku, Maltu, Austriju, Portugal, Rumunjsku i Sloveniju.**

Kasnije su se u pojačanju suradnju uključile:

- **Litva** (vidi odluku Europske komisije od 21. studenog 2012.; Uredba Rim III primjenjuje se od 22. svibnja 2014.);
- **Grčka** (vidi odluku Europske komisije od 27. siječnja 2014.; Uredba Rim III primjenjuje se od 29. srpnja 2015.); i
- **Estonija** (vidi odluku Europske komisije od 10. kolovoza 2016.; Uredba Rim III primjenjuje se od 11. veljače 2018.).

Da bi odgovorili na 6. pitanje, moramo ispitati materijalni, zemljopisni i vremenski opseg primjene Uredbe Rim III (vidi odjeljak u nastavku).

Uredba Rim III

Materijalni opseg primjene. Sukladno članku 1. st. 1., Uredba se “*primjenjuje, u situacijama koje uključuju koliziju zakona, na razvod braka i zakonsku rastavu*”. U članku 1. st. 2. dodatno se pojašnjava da se Uredba ne primjenjuje na stvari kao što su “*postojanje, valjanost ili priznavanje braka*”, “*imovinske posljedice braka*” i obveze uzdržavanja.

Zemljopisni opseg primjene. Sudovi svih država članica EU-a koje sudjeluju u pojačanoj suradnji dužni su se rukovoditi Uredbom Rim III pri određivanju prava mjerodavnog za stvari vezane uz razvod braka i zakonsku rastavu.

Države članice koje su prvobitno sudjelovale u pojačanoj suradnji prema Rimu III obuhvaćale su sljedećih 14 zemalja: **Belgiju, Bugarsku, Njemačku, Španjolsku, Francusku, Italiju, Latviju, Luksemburg, Mađarsku, Maltu, Austriju, Portugal, Rumunjsku i Sloveniju.** Naknadno su se u pojačanu suradnju uključile sljedeće tri zemlje: **Litva** (vidi odluku Europske komisije od 21. studenog 2012.); **Grčka** (vidi odluku Europske komisije od 27. siječnja 2014.); i **Estonija** (vidi odluku Europske komisije od 10. kolovoza 2016.).

Na umu je važno imati “*opću primjenu*” pravila Uredbe o određivanju mjerodavnog prava. Prema članku 4. Uredbe, “[p]ravo određeno na temelju ove Uredbe primjenjuje se bez obzira je li to i pravo države članice sudionice.”

Vremenski opseg primjene. U 14 prvobitnih država sudionica, Uredba se primjenjuje od 21. lipnja 2012. godine.

Člankom 18. st. 1. predviđeno je da se “[o]va Uredba [...] primjenjuje samo na pokrenute pravne postupke i na sporazume iz članka 5. sklopljene od 21. lipnja 2012. Međutim, priznaje se i sporazum o odabiru primjenjivog prava sklopljen prije 21. lipnja 2012., pod uvjetom da je u skladu s člancima 6. i 7.” U članku 18. st. 2. pridodaje se da se “Uredbom ne dovode u pitanje sporazumi o odabiru primjenjivog prava sklopljeni u skladu s pravom države članice sudionice pred čijim je sudom postupak pokrenut prije 21. lipnja 2012.”

Za države koje su se u pojačanu suradnju uključile kasnije, datum početka primjene određen je mjerodavnom odlukom Europske komisije (tako se Rim III na Litvu primjenjuje od 22. svibnja 2014., na Grčku od 29. srpnja 2015., a na Estoniju od 11. veljače 2018.).

Odgovor na 7. pitanje pod a)

Nizozemski sud koji vodi brakorazvodnu parnicu (a međunarodnu nadležnost ima prema Uredbi Bruxelles IIa; vidi gornji odgovor na 2. pitanje) nije vezan Uredbom Rim III jer ne sudjeluje u pojačanoj suradnji. Stoga će se pravo mjerodavno za razvod odrediti prema autonomnim pravilima međunarodnog privatnog prava Nizozemske.

Odgovor na 7. pitanje pod b)

U slučaju da brakorazvodnu parnicu u našem predmetu vodi francuski sud (koji međunarodnu nadležnost ima prema Uredbi Bruxelles IIa; vidi gornji odgovor na 2. pitanje), primjenjivat će se pravila iz Uredbe Rim III. Francuska je jedna od 14 država koje od početka sudjeluju u pojačanoj suradnji.

8. pitanje: Prema kojim pravilima će se odrediti pravo mjerodavno za pitanja uzdržavanja bračnog druga / bivšeg bračnog druga odnosno djeteta?

Za potrebe ovog pitanja, pretpostavit ćemo da je

- a) Brigitte svoj postupak pokrenula pred nizozemskim sudom;
- b) Brigitte svoj postupak pokrenula pred francuskim sudom.

Odgovori:

Člankom 15. Uredbe EU-a o uzdržavanju predviđeno je da se “*pravo mjerodavno za obveze uzdržavanja utvrđuje u skladu s Haškim protokolom od 23. studenoga 2007. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja (dalje u tekstu Haški protokol iz 2007.) u državi članici koju taj instrument obvezuje.*”

Ovdje imamo jednu prilično neuobičajenu situaciju. Temeljem uredbe EU-a, međunarodnopravni instrument Haške konferencije, tj. Haški protokol iz 2007., postaje izravno primjenjiv kao sastavni dio prava EU-a. Povod ovom neuobičajenom koraku bio je taj da je EU željela pripomoći uvođenju novih, jedinstveno primjenjivih pravila o određivanju prava mjerodavnog u međunarodnim stvarima vezanim uz uzdržavanje, a koja su utvrđena Haškim protokolom. Preslikavanje tih pravila u tekst Uredbe EU-a, čak i ako bi se koristile posve iste formulacije, moglo je dovesti u pitanje nova haška pravila i tako biti kontraproduktivno. Očekuje se kako će primjena jedinstvenih “pravila o mjerodavnom pravu” unutar i izvan Europe, a samim time i zajednički razvijena sudska praska i tumačenje tih pravila, pripomoći pružanju pravne sigurnosti u međunarodnoj naplati tražbina za uzdržavanje.

Kako je vidljivo iz formulacije članka 15., Haški protokol (trenutno) ne obvezuje sve države članice EU-a: EU je Haškom protokolu pristupila bez Danske i Ujedinjene Kraljevine.

Haški protokol iz 2007

Materijalni opseg primjene. Prema članku 1. st. 1, Haškim protokolom iz 2007. “*određuje [se]mjerodavno pravo za obveze uzdržavanja koje proizlaze iz obiteljskog odnosa, roditeljstva, braka ili tazbinskog srodstva, uključujući obvezu uzdržavanja djeteta bez obzira na bračno stanje roditelja.*” Ovaj vrlo širok materijalni opseg primjene podudara se s materijalnim djelokrugom Uredbe EU-a o uzdržavanju.

Zemljopisni opseg primjene. Haškom protokolu iz 2007. do sada je (veljača 2017.) pristupila jedna država, tj. Srbija (potvrđivanjem), i jedna organizacija za regionalnu ekonomsku integraciju, tj. EU (odobrenjem). Međutim, EU mu je pristupila bez Danske i Ujedinjene Kraljevine, tako da te

dvije zemlje nisu obvezane Protokolom (vidi Deklaraciju Europske unije o pristupanju Protokolu, gdje stoji “*Za potrebe ove deklaracije, izraz ‘Europska zajednica’ ne obuhvaća Dansku temeljem članka 1. i 2. Protokola o položaju Danske, priloženog Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o osnivanju Europske zajednice, kao ni Ujedinjenu Kraljevinu na temelju članka 1. i 2. Protokola o položaju Ujedinjene Kraljevine i Irske, priloženog Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o osnivanju Europske zajednice*”, a koja je dostupna na mrežnim stranicama Haške konferencije “www.hcch.net”).

Prema tome, Haški protokol iz 2007. trenutno obvezuje 27 država (26 država članica EU-a i Srbiju).

Na umu je važno imati “*opću primjenu*” pravila o određivanju mjerodavnog prava. Prema članku 2. Protokola, “[o]vaj se Protokol primjenjuje čak i ako je mjerodavno pravo države koja nije država ugovornica”.

Vremenski opseg primjene. Haški protokol iz 2007. stupio je na snagu 1. kolovoza 2013. No, u Europskoj uniji (izuzev Danske i Ujedinjene Kraljevine) se na privremenoj osnovi primjenjivao još od 18. lipnja 2011. Europska unija je ovu neuobičajenu odluku donijela kako se ne bi otezalo s primjenom Uredbe o uzdržavanju, čije je stupanje na snagu (vidi članak 76. Uredbe) ovisilo o početku primjene Haškog protokola iz 2007 (vidi deklaraciju EU-a dostupnu na mrežnim stranicama Haške konferencije “www.hcch.net”).

Prijelazna odredba iz članka 22. Protokola predviđa da se isti “*ne primjenjuje na uzdržavanje koje se zahtijeva u državi ugovornici u vezi s razdobljem prije njegova stupanja na snagu u toj državi*”.

Odgovori na pitanje 8. pod a) i b)

Na određivanje prava mjerodavnog za stvari vezane uz uzdržavanje u oba bi se slučaja primjenjivao članak 15. Uredbe EU-a o uzdržavanju, u sprezi s Haškim protokolom iz 2007.

9 pitanje: Koje bi u našem predmetu bilo pravo mjerodavno za razvod kada bi se o razvodu odlučivalo na francuskom sudu?

Odgovori:

Kako je navedeno u odgovoru na 7. pitanje, Francuski bi sud pri određivanju prava mjerodavnog za stvari vezane uz razvod primijenio Uredbu Rim III. U slučaju da se stranke nisu usuglasile oko odabira mjerodavnog prava, članak 8. propisuje da je mjerodavno “*pravo države:*

(a) *u kojoj bračni drugovi imaju uobičajeno boravište u trenutku pokretanja postupka pred sudom; ili, ako to nije moguće,*

(b) *u kojoj su bračni drugovi imali zadnje uobičajeno boravište, pod uvjetom da boravište nije završilo više od 1 godine prije pokretanja postupka pred sudom, ako jedan bračni drug i dalje ima boravište u toj državi u trenutku pokretanja postupka pred sudom; ili, ako to nije moguće,*

(c) *čiji su oba bračna druga državljani u trenutku pokretanja postupka pred sudom; ili, ako to nije moguće,*

(d) *u kojoj je pokrenut postupak.”*

U našem predmetu, bračni drugovi nemaju uobičajeno boravište u istoj državi. Uvjeti iz članka 8. t. a) nisu ispunjeni, tako da – kao idući korak – treba razmotriti članak 8. t. b). Članak 8. t. b) je odredba mjerodavna za naš predmet: bračni drugovi su svoje zadnje zajedničko uobičajeno boravište imali u Francuskoj i ono je prestalo prije manje od godinu dana, a Karel svoje uobičajeno boravište i dalje ima u Francuskoj. Stoga bi mjerodavno bilo francusko pravo.

10. pitanje: Koje bi bilo pravo mjerodavno za
 a) uzdržavanja bračnog druga / bivšeg bračnog druga;
 b) uzdržavanje djeteta;
 kada bi o tužbenim zahtjevima odlučivao francuski sud?

Odgovori:

Kako smo već zaključili, pravo mjerodavno za stvari vezane uz uzdržavanje francuski bi sud odredio prema članku 15. Uredbe EU-a o uzdržavanju, u sprezi s Haškim protokolom iz 2007.

a) Na uzdržavanje bračnog druga / bivšeg bračnog druga primjenjivalo bi se opće pravilo, tj. članak 3. Protokola, prema kojemu se *“obveze uzdržavanja uređuju [...] pravom države uobičajenog boravišta uzdržavane osobe”*. Kako Brigitte ima uobičajeno boravište u Nizozemskoj, primjenjivalo bi se nizozemsko pravo. No, Protokol u članku 5. predviđa još jednu mogućnost glede obveze uzdržavanja bračnog druga / bivšeg bračnog druga. Naime, stranka može podnijeti prigovor na primjenu općeg pravila iz članka 3. Protokola ako je *“pravo druge države, posebno države njihovog zadnjeg zajedničkog uobičajenog boravišta, u bližoj vezi s brakom. U takvom se slučaju primjenjuje pravo te druge države”*.

To je li brak u “bližoj vezi” s nekim drugim pravom ili nije pitanje je koje treba temeljito razmotriti u svakom pojedinom predmetu. Molimo Vas da imate na umu kako SEU nije dao nikakvu smjernicu za tumačenje “bliže veze” u kontekstu obiteljskog prava. Kao pomoć u tumačenju formulacija sadržanih u Haškom protokolu iz 2007. može poslužiti njegovo Obrazloženje (vidi prilog u nastavku).

Dobro je znati kako je svaka haška konvencija (pa tako i haški protokol) popraćen Obrazloženjem zamišljenim radi pojašnjenja značenja koje su na umu imali diplomatski predstavnici država koje su donijele određeni haški instrument.

Na temelju nekoliko poznatih činjenica našeg predmeta, moglo bi se ustvrditi da je brak u bliskoj vezi kako s pravom Nizozemske, tako i s pravom Francuske. Par je prvobitno živio u Nizozemskoj, a tamo se i vjenčao. Jedan od bračnih drugova ima nizozemsko državljanstvo, a dijete rođeno iz braka ima i nizozemsku putovnicu. S druge strane, par je gotovo 7 godina živio u Francuskoj, a tamo je imao i svoje zadnje zajedničko uobičajeno boravište. Kada bi jedna od stranaka u našem predmetu osporila primjenu nizozemskog i zatražila primjenu francuskog prava, lako je moguće da bi sud mogao zaključiti kako je francusko pravo u bližoj vezi s brakom. Treba naglasiti kako će se članak 5. primjenjivati jedino ako jedna od stranaka podnese prigovor na primjenu članka 3.

 DOBRO je ZNATI

To što se u članku 5. Protokola spominje *“zadnje zajedničko uobičajeno boravište”* ne predstavlja predmnjevu, već tek naznaku značajne veze koju to pravo vjerojatno ima s brakom. Članak 5. svojom formulacijom ne isključuje mogućnost da je s brakom u bližoj vezi možda neko pravo različito od prava države zadnjeg zajedničkog uobičajenog boravišta. Vidi također točku 86. *et seq* Obrazloženja Haškog protokola, koje je dostupno na mrežnim stranicama Haške konferencije na adresi www.hcch.net, gdje ga se može pronaći pod poglavljem *“Instrumenti”*, zatim pod stavkom *“Konvencije”* i, konačno, pod naslovom *“Protokol od 23. studenog 2007. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja.”*

b) Za uzdržavanje djeteta, Haškim protokolom iz 2007. predviđena su posebna pravila u članku 4. (vidi članak 4. st. 1. t. (a), gdje se upućuje na obvezu uzdržavanja koju roditelji imaju prema svojoj djeci). To pravilo smišljeno je kako bi se posebno osjetljivoj skupini uzdržavanih osoba pružila zaštita tako što predviđa tzv. kaskadno određivanje mjerodavnog prava kroz tri stepenice, tj. “rezervne varijante” glede osnove za određivanje tog prava. U slučaju da uzdržavana osoba ne može ostvariti uzdržavanje prema primarno mjerodavnom pravu, primjenjivat će se iduća stepenica kaskade. Ako uzdržavanje ne može ostvariti ni prema tom pravu, primjenjivat će se treća i posljednja stepenica kaskade.

Radi boljeg shvaćanja ovog sustava, članak 4. uputno je pročitati s krajnjom pažnjom. Posebnost koja otežava razumijevanje ove odredbe u prvom čitanju krije se tome što članak 4. sadrži dvije različite kaskade od kojih se svaka sastoji od tri stepenice.:

“Kaskada I” (uobičajeno boravište uzdržavane osobe / *lex fori* / zajedničko državljanstvo)

Mjerodavno pravo je pravo države uobičajenog boravišta uzdržavane osobe (članak 3.). U slučaju da uzdržavana osoba ne može ostvariti uzdržavanje, mjerodavno pravo je *lex fori* (članak 4. st. 2.). Naposljetku, ako uzdržavana osoba ne može ostvariti uzdržavanje ni prema tom pravu, mjerodavno je pravo države zajedničkog državljanstva (ili domicila, vidi članak 9.) obveznika uzdržavanja i uzdržavane osobe, ako ga ovi imaju (članak 4. st. 4.).

“Kaskada II” (*lex fori* / uobičajeno boravište / zajedničko državljanstva)

Ako i samo ako je uzdržavana osoba pokrenula postupak pred sudom države uobičajenog boravišta obveznika uzdržavanja, obrće se redoslijed prvih dviju stepenica gore opisane “kaskade I”. Shodno tome, pravo primarno mjerodavno za tužbu za uzdržavanje djeteta postaje *lex fori* (članak 4. st. 3.). U slučaju da uzdržavana osoba ne može ostvariti uzdržavanje, mjerodavno je pravo države njezinog uobičajenog boravišta (članak 4. st. 3.). Konačno, ako uzdržavana osoba ne može ostvariti uzdržavanje ni prema tom pravu, mjerodavno je pravo države zajedničkog državljanstva (ili domicila; vidi članak 9.) obveznika uzdržavanja i uzdržavane osobe, ako ga ovi imaju (članak 4. st. 4.).

U našem predmetu, Brigitte pokreće postupak za uzdržavanje djeteta pred francuskim sudom, tj. sudom države uobičajenog boravišta obveznika uzdržavanja, tako da se primjenjuje “kaskada II”. Pravo primarno mjerodavno za tužbu za uzdržavanje djeteta stoga je *lex fori*, tj. francusko pravo (članak 4. st. 3.). Ako dijete ne bi moglo ostvariti uzdržavanje prema francuskom pravu, sud bi – kao drugu stepenicu – primijenio pravo države uobičajenog boravišta obveznika uzdržavanja, a ovdje je to nizozemsko pravo (članak 4. st.3.). Naposljetku, ako uzdržavana osoba ne bi mogla ostvariti uzdržavanje ni po drugoj stepenici kaskade, primijenila bi se treća stepenica (članak 4. st. 4. U našem bi predmetu to značilo da bi se primijenilo slovensko pravo kao pravo države zajedničkog državljanstva oca i djeteta.

 Za dodatnu literaturu o tumačenju pravila iz Haškog protokola iz 2007., vidi Obrazloženje koje je sastavio Andrea Bonomi, a dostupno je na mrežnim stranicama Haške konferencije na adresi “www.hcch.net”, gdje ga se može pronaći pod poglavljem “*Instrumenti*”, zatim pod stavkom “*Konvencije*” i, konačno, pod naslovom “*Protokol od 23. studenog 2007. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja*”.

11. pitanje: Bi li mjerodavno bilo neko drugo pravo kada bi nizozemski sud odlučivao o

a) uzdržavanju bračnog druga / bivšeg bračnog druga?

b) uzdržavanju djeteta?

Odgovor na 11. pitanje

a) Što se tiče uzdržavanja bračnog druga / bivšeg bračnog druga, ništa se ne bi promijenilo glede mjerodavnog prava ako bi Brigitte postupak pokrenula pred nizozemskim sudom.

b) Kad je riječ o uzdržavanju djeteta, pokretanje postupka pred nizozemskim sudom utječe i na mjerodavno pravo. Sada kada tužba više nije podnesena u državi uobičajenog boravišta obveznika uzdržavanja, primjenjuje se “kaskada I”. To znači da će pravo primarno mjerodavno za uzdržavanje djeteta biti pravo države uobičajenog boravišta uzdržavane osobe, tj. nizozemsko pravo, sukladno članku 3. Ako se prema tom pravu ne bi moglo ostvariti nikakvo uzdržavanje, sud bi prešao na drugu stepenicu kaskade, tj. članak 4. st. 2. No, ta nas stepenica sada dovodi do istog prava kao i prva stepenica, jer je *lex fori* također nizozemsko pravo. Jedino će nas treća stepenica kaskade dovesti do nekog drugog mjerodavnog prava, a riječ je o slovenskome pravu kao pravu države zajedničkog državljanstva oca i djeteta (članak 4. st. 4.).

12. pitanje: Zamislimo da su krajem 2016. godine, kada su oboje još imali uobičajeno boravište u Francuskoj, Brigitte i Karel sjeli za stol kako bi sastavili sporazum o izboru suda i mjerodavnog prava ne bi li smanjili mogućnost nastanka budućih sporova. Bi li se s obvezujućom snagom mogli sporazumjeti o sljedećim stvarima? Koje bi sudove i prava mogli izabrati? Molimo Vas da vodite računa o mjerodavnim odredbama.

a) Izbor suda nadležnog za razvod

b) Izbor prava mjerodavnog za razvod

c) Izbor suda nadležnog za uzdržavanje bračnog druga / bivšeg bračnog druga

d) Izbor prava mjerodavnog za uzdržavanje bračnog druga / bivšeg bračnog druga

e) Izbor suda nadležnog za uzdržavanje djeteta

f) Izbor prava mjerodavnog za uzdržavanje djeteta

Odgovori:

a) Izbor suda nadležnog za razvod

Uredba Bruxelles IIa ne predviđa mogućnost izbora suda. Uvođenje odredbe o izboru suda predloženo je tijekom rasprave o preinaci Bruxellesa IIa. No, kako smo već napomenuli, u trenutnom prijedlogu za preinaku zadržava se postojeće stanje stvari glede sudske nadležnosti u bračnim sporovima.

b) Izbor prava mjerodavnog za razvod

Uredba Rim III predviđa mogućnost izbora prava mjerodavnog za razvod. No, bračni drugovi ne mogu izabrati bilo koje pravo koje požele, već jedno od prava navedenih u članku 5. Uredbe, a to su:

“(a) pravo države u kojoj bračni drugovi imaju uobičajeno boravište u trenutku sklapanja sporazuma; ili

(b) pravo države u kojoj su bračni drugovi imali zadnje uobičajeno boravište, ako jedan od njih i dalje ima isto boravište u trenutku sklapanja sporazuma; ili

(c) pravo države čiji je bilo koji bračni drug bio državljanin u trenutku sklapanja sporazuma; ili

(d) pravo suda pred kojim se vodi postupak.”

Dakle, stranke su u našem predmetu mogle izabrati:

- **francusko pravo** kao pravo države svog uobičajenog boravišta u vrijeme sklapanja sporazuma (članak 5. st. 1. t. (a) Uredbe Rim III);
- **nizozemsko pravo** kao pravo države čije je državljanstvo u vrijeme sklapanja sporazuma imao jedan od bračnih drugova (Brigitte) (članak 5. st. 1. t. (c));
- **slovensko pravo** kao pravo države čije je državljanstvo u vrijeme sklapanja sporazuma imao jedan od bračnih drugova (Karel) (članak 5. st. 1. t. (c));

Za pretpostavke valjanosti sporazuma, vidi članak 6. i 7. Uredbe.

c) Izbor suda nadležnog za uzdržavanje bračnog druga / bivšeg bračnog druga

Uredba EU-a o uzdržavanju bračnim drugovima omogućuje da se dogovore o sudu ili sudovima određene države članice EU-a koji bi trebali biti nadležni za stvari vezane uz uzdržavanje bračnog druga / bivšeg bračnog druga (vidi članak 4. Uredbe). No, stranke mogu izabrati isključivo mogućnosti koje se izrijekom navode u članku 4, a to su:

“(a) sud ili sudovi države članice u kojoj jedna od stranaka uobičajeno boravi;

(b) sud ili sudovi države članice čije državljanstvo ima jedna od stranaka;

(c) u slučaju obveza uzdržavanja između bračnih drugova ili bivših bračnih drugova:

1. (i) sud koji je nadležan za rješavanja njihovog bračnog spora; ili

2. (ii) sud ili sudovi države članice u kojoj su bračni drugovi imali zadnje zajedničko uobičajeno boravište najmanje jednu godinu.”

U našem predmetu, bračni drugovi mogli su izabrati:

- sud ili sudove **Francuske** kao države u kojoj su u vrijeme sklapanja sporazuma oboje imali uobičajeno boravište (članak 4. st. 1. t. (a));
- sud ili sudove **Nizozemske** kao države čije državljanstvo ima jedna od stranaka (Brigitte) (članak 4. st. 1. t. (b));
- sud ili sudove **Slovenije** kao države čije državljanstvo ima jedna od stranaka (Karel) (članak 4. st. 1. t. (b));

Članak 4. st. 1. t. (c) u našem predmetu ne bi nudio dodatnu mogućnost izbora nadležnog suda.

Za pretpostavke valjanosti sporazuma, vidi članak 4. st. 2. Uredbe.

d) Izbor prava mjerodavnog za uzdržavanje bračnog druga / bivšeg bračnog druga

Mjerodavne odredbe su članak 15. Uredbe EU-a o uzdržavanju, u sprezi s Haškim protokolom iz 2007. Prema članku 8. Protokola, obveznik uzdržavanja i uzdržavana osoba mogu odrediti pravo mjerodavno za obvezu uzdržavanja, pri čemu im se nude sljedeće mogućnosti:

“(a) pravo bilo koje države čije državljanstvo u trenutku određivanja ima bilo koja stranka;

b) pravo države u kojoj bilo koja stranka ima uobičajeno boravište u trenutku određivanja;

c) pravo koje su stranke odredile kao mjerodavno za njihov imovinski režim ili pravo koje se na njega de facto primjenjuje;

d) pravo koje su stranke odredile kao mjerodavno za njihov razvod braka ili zakonsku rastavu ili pravo koje se na njihov brak ili zakonsku rastavu de facto primjenjuje.”

Dakle, u našem su predmetu bračni drugovi mogli odrediti:

- **nizozemsko pravo** kao pravo države čije državljanstvo u trenutku određivanja ima jedan od bračnih drugova (Brigitte) (članak 8. st. 1. t. (a));
- **slovensko pravo** kao pravo države čije državljanstvo u trenutku određivanja ima jedan od bračnih drugova (Karel) (članak 8. st. 1. t. (a));

- **francusko pravo** kao pravo države njihovog uobičajenog boravišta u trenutku određivanja (članak 8. st. 1. t. (b) Uredbe Rim III.

Članak 8. st. 1. t. c) i d) teško da može predvidjeti primjenu nekog drugog prava s obzirom na situaciju u kojoj se stranke nalaze u trenutku sklapanja sporazuma.

(K tome, veza s nekim drugim pravom ne bi slijedila ni iz nove Uredbe EU-a o bračnoimovinskim režimima, koja se u državama članicama koje sudjeluju u pojačanoj suradnji na tom području primjenjuje od 29. siječnja 2019. Pravo koje bi tu moglo biti izabrano bilo bi pravo države u kojoj jedna od stranaka ima uobičajeno boravište ili je njezin državljanin (vidi članak 22. Uredbe), a u slučaju da ga stranke nisu izabrale, mjerodavno pravo bilo bi pravo države u kojoj su bračni drugovi imali prvo zajedničko uobičajeno boravište nakon sklapanja braka.)

e) Izbor suda nadležnog za uzdržavanje djeteta

Uredbom EU-a o uzdržavanju izrijekom se zabranjuje izbor suda nadležnog za sporove vezane uz uzdržavanje djeteta (vidi članak 4. st 3. Uredbe).

f) Izbor prava mjerodavnog za uzdržavanje djeteta

Par u svoj sporazum ne bi mogao uvrstiti ni obvezujuću odredbu o izboru prava mjerodavnog za uzdržavanje djeteta (vidi članak 8. st. 3. Haškog protokola iz 2007.

Valja napomenuti da je moguć “*ad hoc* izbor” gdje se *lex fori* određuje kao mjerodavno pravo sukladno članku 7. Haškog protokola iz 2007. Dakako, paru iz našeg predmeta to ne bi pomoglo ako žele odrediti pravo mjerodavno za moguće sporove u dugoročnom razdoblju.

Predmet II: (Izvršenje odluka)

Laura (španjolska državljanica) i Andres (španjolski državljanin) razvode se nakon 13 godina braka u Londonu, gdje od 2007. godine imaju uobičajeno prebivalište. Svojim rješenjem o razvodu od 3. lipnja 2016. godine, sud u Londonu je, između ostalog, naložio Andresu da Lauri, koja je trudna, plaća mjesečno uzdržavanje u iznosu od 1200£. Laura se u lipnju 2016. godine seli natrag u Španjolsku, gdje 1. prosinca 2016. godine rađa njihovu zajedničku kćer Christinu. Kako Andres ne samo da odbija plaćati uzdržavanje određeno rješenjem engleskoga suda, već Lauri odbija dati i bilo kakvu novčanu potporu za Christinu, Laura je u međuvremenu od španjolskog suda dobila rješenje (doneseno 2. travnja 2017. godine) kojim se Andresu nalaže plaćanje mjesečnog uzdržavanja djeteta u iznosu 330 EUR. Andres danas živi u Belgiji, gdje u Bruxellesu ima dobro plaćen posao, a u vlasništvu ima i nekretnine u Danskoj.

1. pitanje: Hoće li Laura u Belgiji i Danskoj uspjeti ishoditi izvršenje rješenja kako engleskog, tako i španjolskog suda u skladu s Uredbom EU-a o uzdržavanju? Ako hoće, koje bi se odredbe primjenjivale?

Odgovor:

Ovdje treba razmotriti opseg primjene Uredbe EU-a o uzdržavanju. Izvršenje odluke o uzdržavanju bračnog druga i djeteta ulazi u materijalni djelokrug Uredbe. Ono što se zahtijeva izvršenje je obveze uzdržavanja proistekle iz roditeljstva i iz braka u smislu članka 1. Uredbe. Nikakvu zapreku ne stvara ni zemljopisni opseg primjene. Rješenja su donesena u državama članicama EU-a (Belgija i Danska) u kojima se Uredba jednako primjenjuje. Ne treba posebno isticati kako zapreku ne stvara ni vremenski opseg primjene. Postupci su pokrenuti dobro nakon datuma početka primjene Uredbe.

Što se tiče izvršenja odluka prema Uredbi EU-a o uzdržavanju, važno je napomenuti kako Uredba sadrži dva skupa odredaba o izvršenju. Za odluke donesene u državi članici koju obvezuje Haški protokol iz 2007., Uredbom se ukida "egzekvatura". Te odredbe o izvršenju sadržane su u poglavlju IV. odjeljak 1. Uredbe. Za države članice EU-a koje NE obvezuje Haški protokol iz 2007., Uredba predviđa odredbe o (za razliku od prijašnjih mjerodavnih pravila) ubrzanom i pojednostavljenom izvršenju, ali se i dalje zahtijeva "egzekvatura". To je uređeno poglavljem IV. odjeljak 2. Uredbe.

Vidi članak 16. Uredbe, gdje stoji da se "[o]djeljak 1. primjenjuje [...]na odluke donesene u državi članici koju obvezuje Haški protokol iz 2007.", dok se "[o]djeljak 2. primjenjuje [...]na odluke donesene u državi članici koju ne obvezuje Haški protokol iz 2007."

Kako smo vidjeli u dijelu gdje smo govorili o opsegu primjene Uredbe EU-a o uzdržavanju, u primjeni Haškog protokola iz 2007. trenutno ne sudjeluju dvije države članice EU-a, a riječ je o Ujedinjenoj Kraljevini i Danskoj.

Prema tome, odgovori na 1. pitanje bili bi sljedeći:

Izvršenje rješenja engleskog suda u Belgiji

Pod uvjetom da je rješenje engleskog suda zaista odluka o uzdržavanju bračnog druga u smislu Odredbe EU-a o uzdržavanju (vidi gore), na izvršenje tog rješenja u Belgiji primjenjivale bi se odredbe poglavlja IV. odjeljak 2. Uredbe EU-a o uzdržavanju.

Izvršenje rješenja engleskog suda u Danskoj

Isto vrijedi i za izvršenje tog rješenja u Danskoj: primjenjivale bi se odredbe poglavlja IV. odjeljak 2. Uredbe EU-a o uzdržavanju.

Izvršenje rješenja španjolskog suda u Belgiji

Na izvršenje rješenja španjolskog suda primjenjivale bi se odredbe o izvršenju iz poglavlja IV. odjeljak 1. Uredbe EU-a o uzdržavanju. Drugim riječima, rješenje španjolskog suda izvršit će se bez postupka egzekviture, tj. bit će izvršeno u Belgiji kao da se radi o odluci belgijskog suda. No, da bi rješenje španjolskog suda bilo “razumljivo” tijelima nadležnim za njeno izvršenje u Belgiji, potrebno je dostaviti određena pismena, uključujući popunjeni obrazac iz Priloga I. Uredbe (vidi članak 20.).

Izvršenje rješenja španjolskog suda u Danskoj

Isto vrijedi i za izvršenje rješenja španjolskog suda u Danskoj: primjenjivale bi se odredbe o izvršenju iz poglavlja IV. odjeljak 1. Uredbe EU-a o uzdržavanju.

Činjenica da se Uredba u Danskoj primjenjuje tek djelomično (vidi gore za pojedinosti o opsegu primjene Uredbe) te da se Haški protokol iz 2007. ne primjenjuje na Dansku može navesti na krivi zaključak. Ishitreno davanje odgovora na ovo pitanje moglo bi dovesti do konstatacije da bi se na izvršenje rješenja španjolskog suda u Danskoj primjenjivale odredbe o izvršenju iz poglavlja IV. odjeljak 2. No, odluka koja je danas donesena u nekoj državi članici EU-a koju obvezuje Haška deklaracija iz 2007., kao što je to naše rješenje španjolskog suda, bit će izvršiva u **SVIM** državama članicama EU-a, i to bez potrebe za *egzekvaturom*.

2. pitanje: Pretpostavimo da je sud u Londonu svojim rješenjem o razvodu Andresu naložio da Lauri isplati jednokratni iznos od 140.000£ umjesto plaćanja mjesečnog uzdržavanja. Bi li to rješenje u Belgiji i Danskoj bilo izvršivo prema Uredbi EU-a o uzdržavanju?

Odgovor:

Što se tiče rješenja engleskog suda, kojim se slijedom razvoda nalaže plaćanje jednokratnog iznosa, pitanje je predstavlja li to odluku o “uzdržavanju” u smislu Uredbe EU-a o uzdržavanju. Od Suda Europske unije (koji se tada još zvao Europski sud) zatraženo je da se tim pitanjem pozabavi u predmetu *Van den Boogaard protiv Laumen (C 220/95)* (vidi prilog u nastavku). Predmet se odnosio na tumačenje “uzdržavanja” prema takozvanoj Briselskoj konvenciji, kasnije pretvorenoj u Uredbu Bruxelles I, koju je po pitanju uzdržavanja sada zamijenila Uredba EU-a o uzdržavanju. Sudska praksa vezana uz tumačenje pojma “uzdržavanje” još uvijek je bitna.

Smatralo bi se da plaćanje jednokratnog iznosa naloženo našim rješenjem engleskog suda predstavlja “uzdržavanje” ako bi iz obrazloženja rješenja bilo jasno da je dosuđeni iznos “*određen kako bi omogućio*” Lauri da “*skrbi o sebi*” ili da su “*pri određivanju [tog] u obzir uzete potrebe i sredstva svakog od bračnih drugova*”. O predmetu II. ne znamo dovoljno da bismo odgovorili na to pitanje.

SEU (ES) – Presuda od 27.2.1997. - *Van den Boogaard protiv Laumen (C-220/95)*

Sud je u tom predmetu morao odlučiti može li se “odluka donesena u brakorazvodnoj parnici, kojom se nalaže plaćanje jednokratnog iznosa i prijenos vlasništva jedne od stranaka na određenoj imovini”, smatrati odlukom “koja se odnosi na uzdržavanje” koja bi, shodno tome, ulazila u djelokrug Konvencije od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršavanju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, izmijenjene i dopunjene Konvencijom od 9. listopada 1978.

Sud je zaključio da će se, “[a]ko je iz obrazloženja odluke donesene u brakorazvodnoj parnici vidljivo da je mjera koja je njome dosuđena **određena kako bi jednom od bračnih drugova omogućila da skrbi o sebi ili ako su pri određivanju njezinog iznosa u obzir uzete potrebe i sredstva svakog od bračnih drugova, smatrat[i ...]da se ta odluka odnosi na uzdržavanje**”. Ako se dosuđena mjera “**isključivo odnosi na podjelu imovine između bračnih drugova, smatrat će se da se odluka odnosi na imovinska prava proistekla iz bračnog odnosa te stoga neće biti izvršiva prema Briselskoj konvenciji.**” Sud je napomenuo kako se odluka donesena u vezi s obje ove stvari “**može izvršiti djelomično, sukladno članku 42. Briselske konvencije, ako su iz nje jasno vidljivi ciljevi na koje se odnose različiti dijelovi sudske odluke.**”

3. pitanje: Bi li Laura prema Uredbi EU-a o uzdržavanju dobila pomoć Središnjeg tijela u svojim nastojanjima da se u Belgiji ili Danskoj izvrši rješenje španjolskoga suda o uzdržavanju djeteta?

Odgovor:

Odgovor je potvrđan u slučaju izvršenja u Belgiji, ali je niječan kada je posrijedi izvršenje u Danskoj. Kako smo već naveli (vidi odjeljak o području primjene Uredbe EU-a o uzdržavanju), Uredba EU-a o uzdržavanju ne primjenjuje se u cijelosti u Danskoj. Na Dansku se ne primjenjuje poglavlje VII. o suradnji među središnjim tijelima.

Radi izvršenja rješenja španjolskog suda u Belgiji, Laura može uložiti zahtjev središnjem tijelu Španjolske (tj. središnjem tijelu države članice u kojoj ima boravište - članak 55. Uredbe) u skladu s člankom 56. Uredbe EU-a o uzdržavanju. Obvezni sadržaj zahtjeva propisan je člankom 57. Prema članku 58., središnje tijelo pomoći će podnositelju zahtjeva da se pobrine da zahtjevu budu priložene sve neophodne isprave i podaci te će zahtjev potom proslijediti središnjem tijelu “zamoljene države” – u našem predmetu, Belgije.

✓ DOBRO je ZNATI

Važna novina koju donosi Uredba EU-a o uzdržavanju odnosi se na, u pravilu, **besplatnu** prekograničnu naplatu tražbina za uzdržavanje djeteta uz pomoć središnjih tijela (vidi članak 46. Uredbe).